Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FSV UCM
Kód predmetu	UPVVS/ESPO/BcD/030/25
Názov predmetu	Autoritárske a totalitné režimy
Rozsah	2P
Počet kreditov	5
Vyučujúci	prof. Dr.phil. Josette Baer Hill (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Predmet je ukončený záverečnou písomnou skúškou (kombinácia otvorených a zatvorených otázok) v priebehu skúškového obdobia. Konečné hodnotenie pozostáva z dvoch častí:
Priebežné hodnotenie (50%):
– Aktívna účasť na stretnutiach 10% (max. 2 ospravedlnené absencie; 50% účasť v prípade individuálneho študijného plánu).
– Vypracovanie a prezentácia semestrálneho projektu na konkrétne zadanie a rešerše odbornej literatúry 40% (20 + 20%).
Úspešné absolvovanie záverečnej ústnej skúšky (max. 50%).
Pre úspešné absolvovanie predmetu musí študent získať v súčte z oboch častí minimálne 56%.
Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %):
A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Výsledky vzdelávania

Po úspešnom absolvovaní predmetu študent:

• vysvetlí a porovná základné charakteristiky demokratických, autoritárskych a totalitných režimov a ich postavenie v súčasnom politickom prostredí.
• analyzuje teórie, typológie a mechanizmy fungovania autoritárskych a iných nedemokratických režimov vrátane ich ideologických východísk.
• identifikuje a vyhodnotí úlohu mýtov, predsudkov, politických elít a legitimizujúcich faktorov v procesoch demokratizácie a nedemokratizácie.
• analyzuje príčiny a dôsledky exportu demokracie a na konkrétnych príkladoch posúdi faktory stability autoritárskych režimov.
• aplikuje odborné poznatky pri identifikácii prejavov autoritárskych a totalitných systémov a pri hodnotení miery politických práv a slobôd v jednotlivých režimoch.
• formuluje a obhajuje odborné stanoviská k otázkam demokracie, autoritárstva a politických režimov s využitím kritického myslenia, analytického prístupu, práce s odbornými zdrojmi a kultivovanej písomnej a ústnej argumentácie.

Stručná osnova predmetu

1. Demokracia, autoritárske a totalitné koncepcie vlády a politického systému - základné princípy a odlišnosti. Liberálna a neliberálna demokracia.

Téma predstavuje základné charakteristiky demokratických, autoritárskych a totalitných režimov a analyzuje rozdiely medzi liberálnou a neliberálnou demokraciou.
Stručná osnova predmetu:
1. Demokracia, autoritárske a totalitné koncepcie vlády a politického systému - základné princípy a odlišnosti. Liberálna a neliberálna demokracia.
Téma predstavuje základné charakteristiky demokratických, autoritárskych a totalitných režimov a analyzuje rozdiely medzi liberálnou a neliberálnou demokraciou.
2. Totalitný režim vs. Autoritársky.
Téma porovnáva podstatu, znaky a mechanizmy fungovania totalitných a autoritárskych režimov na teoretických aj praktických príkladoch.
3. Prechod od nedemokratických k demokratickým režimom.
Téma skúma procesy demokratizácie, ich predpoklady, priebeh a faktory ovplyvňujúce úspešnosť politickej transformácie.
4. Vývoj pojmu totalitarizmu. Teória a typológie totalitarizmu (fašistické poňatie Benita Mussoliniho, koncept Carla Joachima Friedricha, teória Hannah Arendtovej, interpretácia totalitarizmu u Karla Dietricha Brachera, C.W. Merkela).
Téma analyzuje historický vývoj konceptu totalitarizmu a hlavné teoretické prístupy k jeho vysvetleniu.
5. Pravicový a ľavicový totalitarizmus - základné spojnice a odlišnosti.
Téma identifikuje spoločné znaky a rozdiely medzi pravicovými a ľavicovými totalitnými režimami z hľadiska ideológie, organizácie moci a vzťahu k spoločnosti.
6. Teória a typológie autoritatívnych a iných nedemokratických režimov (Juan José Linz). Typy arabských autoritárskych režimov a zdroje ich legitimizácie.
Téma predstavuje hlavné typológie autoritárskych režimov a analyzuje špecifiká a legitimizujúce mechanizmy arabských autoritárskych systémov.
7. Vznik moderných diktatúr, personálna a inštitucionálna diktatúra.
Téma vysvetľuje okolnosti vzniku moderných diktatúr a rozlišuje medzi personálnymi a inštitucionálnymi formami autoritárskej vlády.
8. Nedemokratické režimy po 3. vlne, dimenzie vládnutia.
Téma skúma vývoj súčasných nedemokratických režimov po tretej vlne demokratizácie a analyzuje ich spôsoby výkonu moci.
9. Posttotalitné a sultánske režimy.
Téma charakterizuje posttotalitné a sultánske režimy a identifikuje ich špecifické znaky a mechanizmy politickej kontroly.
10. Vojenské diktatúry. Režim jednej strany.
Téma analyzuje fungovanie vojenských diktatúr a režimov jednej strany vrátane ich zdrojov legitimity a stability.
11. Mýty a predsudky v politike, úloha médií, polarizácia spoločnosti.
Téma hodnotí vplyv mýtov, predsudkov a médií na politické procesy, verejnú mienku a polarizáciu spoločnosti.
12. Príklon demokratických elít k autoritárstvu. Akomodačný fašizmus.
Téma skúma mechanizmy, prostredníctvom ktorých demokratické elity podporujú alebo tolerujú autoritárske tendencie, a analyzuje koncept akomodačného fašizmu.

Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta

Typ predmetu: P - povinný
Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): 2 týždenne
Metóda štúdia: prezenčná
Forma štúdia: denná

Odporúčaná literatúra

• APPLEBAUM, A. 2020. Súmrak demokracie. Zvodné lákadlo autoritárstva. s. 192. ISBN 9788099925374.
• APPLEBAUM, A. 2024. Autokracia, s. r. o. O diktátoroch, ktorí chcú vládnuť svetu. s. 196. ISBN 9788082302908.
• BALÍK, S. KUBÁT, M.. Teorie a praxe nedemokratických režimů. Praha: Dokořán,2012. ISBN 978-80-7363-266-3.
• CARTER HETT, B. 2021. Ako umiera demokracia. Hitlerov nástup k moci a úpadok Weimarskej republiky. s. 352. ISBN 9788099925749
• DRÁBIK, J. 2019. Fašizmus. Premedia, 2019. s. 648. ISBN 9788081597817.
• KUBÁTOVÁ, H. 2025. Kde líšky dávajú dobrú noc. Kresťanský nacionalizmus a holokaust na Slovensku. s. 344. ISBN 9788082303288.
• MERKEL, W. Embedded and defective democracies. Democratization [online]. 2004, 11(5), 33-58. ISSN 1351-0347. Dostupné z: doi:10.1080/13510340412331304598.
• ORWELL, G. 2013. 1984. s.253. ISBN 9788055610832.
• RACHMAN, G. Vitajte v dobe autoritárov. Ako kult politikov tvrdej ruky ohrozuje demokracie po celom svete. 1. barecz & conrad books, 2023. ISBN 9788082580108.
• ŘÍCHOVÁ, B. Přehled moderních politologických teorií. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 9788026207429.
• SNYDER, T. 2017. O tyranii. Dvadsať príbehov z 20.storočia. s. 104. ISBN 9788081594656.
• TÖKÖLYOVÁ T. - DĚD, M. On a state of democratic emergency. European Journal of Transformation Studies. ISSN 2298-0997. 2019, 7(2).
• ZAKARIA, F. The Rise of Illiberal Democracy. Foreign Affairs [online]. 1997, 76(6). ISSN 00157120. Dostupné z: doi:10.2307/20048274

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský, český, anglický